

РЕЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРАЛЬНОГО ЖИТТЯ 1920-Х – 1930-Х РР. У ПРЕСІ

Розвиток сучасного українського мистецтва неможливо уявити без ґрунтового вивчення досвіду минулого. Чимала складова мистецтвознавчої спадщини України взагалі й театральної зокрема «зберігається» на шпальтах друкованих видань. Це дає підстави говорити про традицію розвитку журналістики (ширше – мистецтвознавчої, вужче – театральної), аналізувати особливості репрезентації театрального життя на шпальтах видань в залежності від того чи іншого періоду розвитку країни, вбирати найкраще з минулої історії й прокреслювати перспективи розвитку на майбутнє.

Актуальність дослідження зумовлюється потребою вивчення розвитку українських радянських журналів про театр 1920–1930-х рр. як невід’ємної складової національної журналістики, важливістю констатації самоцінності, самодостатності й оригінальності української національної театральної журналістики, українського національного театрального мистецтва. Дискурс театрального рецензування представлений у працях таких науковців, як Н. Корнева [1], К. О. Кузьменко [2], Т. Ляшенко [3] та ін.). Метою нашого дослідження є аналіз аналітичного контенту українських радянських журналів про театр.

Період 1920-х – початку 1930-х рр. є активним продуктивним і творчо багатим у житті українського національного театру (радянська складова). Свобода творчості, синкретизм мистецтв, нові форми творчого вираження, народження талантів, політика українізації – усе це позитивно вплинуло на власне театр, акторів, режисерів, художників, драматургів, на виховання смаків театральної аудиторії, а також на розвиток театральної журналістики.

У зазначений період був активним театральний пресовий контент, склад якого не був постійним. Зокрема виходив журнал «Сільський театр» як мистецький громадсько-політичний часопис, друкований орган Харківського міського відділу мистецтв Управління політосвіти УРСР. Видання виходило щомісяця з 1926 року по 1931 рік. У «Сільському театрі» друкувалися одноактні п'єси, інсценізації, рецензії на вистави професійних і самодіяльних театрів, поради митців аматорам театрального мистецтва. Журнал відіграв велику роль в організації робітничо-селянських театрів в Україні (що згодом стали робітничо-колгоспними театрами). З виданням співпрацювали А. Петрицький, Л. Болобан, Й. Шевченко та ін.

Журнал «Радянський театр» виконував функції офіційного органу Управління мистецтв Народного комісаріату освіти. Журнал виходив раз на два місяці у Харкові з серпня 1929 р. по 1931 р. У ньому висвітлювалися питання теорії, історії, практики театру та відомості про театральне життя УРСР, СРСР та закордону. На його сторінках відбувся диспут на тему мистецьких шукань у театрі, у якому взяли участь Л. Курбас, М. Скрипник та В. Сушино-Хоменко. Серед трьох аналізованих журналів як театрознавчий цей часопис був найпрофесійнішим.

Журнал «Театр» виконував функції офіційного друкованого органу Управління у справах мистецтв при Раднаркомі УРСР. Виходив у Києві з 1936 до 1940 року як ілюстрований двомісячник, а з 1940 по червень 1941 року – щомісячно. У виданні друкувалися статті з питань сучасного театального життя, драматургії, матеріали до історії українського театру, мемуари тощо. Посаду головного редактора за час існування журналу займали історик театру О. Борщагівський та український драматург І. Кочерга.

Проаналізований аналітичний контент трьох названих журналів доводить, що як на жанровому рівні, так і на рівні змістового наповнення, авторської представленості, він відповідав: типу видання, запитам цільової аудиторії, чітко реагував на виклики часу. Зміст рецензій і статей вказує як на творчий потенціал національного театального мистецтва, таланти його діячів, так і проблему «митця і режиму», що чітко простежувалася на шпальтах видань після 1931 р.

І рецензії, і статті активно функціонували на шпальтах усіх трьох видань, проте різнилися вони рівнем професійного осягнення питань розвитку національного театру в Україні, ілюстрацією культурного спротиву владі, опором репресивності, що зароджувалася. Йдеться в першу чергу про журнал «Радянський театр».

Зазвичай на шпальтах журналів про театр активно функціонувала рецензія як жанр у різних видових репрезентаціях. Для «Радянського театру», «Театру» традиційно активною була класична рецензія, у першому часописі існувала практика друку грандрецензій.

Дискурс статті в журналах про театр доводить, що в першу чергу важливою була акцентуація на пропагандистських, настановчих засадах, проблемних наголосах, мистецтвознавчому (театрознавчому) ухилі, практиці навчання театралів-аматорів тощо.

Не можна не відзначити, що один перелік прізвищ авторів, що друкувалися в ті часи в журналах просто вражає, адже йдеться про Леся Курбаса, Миколу Скрипника, Якова Мамонтова, Г. Майфета та ін. Зникнення прізвищ авторів зі шпальт видань характеризувало жажливі репресивні

процеси, що були запущені не тільки в театральному й культурному житті українського суспільства, але й у житті всієї країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнева Н. Рецензія в сучасному науковому дискурсі: семантико-комунікаційний та комунікативно-прагматичний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.05 / Н. Корнеєва ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2010. – 18 с.

2. Кузьменко К. О. Тональність та міра критики в критичній статті (на прикладі сучасних українських рецензій) // Наукові записки Інституту журналістики: науковий збірник / за ред. : В. В. Різуна. – К., 2008. – Т. 31. – С. 18-26.

3. Ляшенко Т. Структурно-композиційні, лінгвостилістичні та прагматичні особливості тексту мистецтвознавчої рецензії : на матеріалі німецьких газет : автореф. дис... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / Т. Ляшенко; Львівський національний університет імені Івана Франка. – Л., 2004. – 26 с.